

ČESKÉ PRÁVO

ČASOPIS SPOLKU NOTÁŘŮ ČESKOSLOVENSKÝCH

ŘÍDÍ PROF. Dr. EM. SVOBODA S KRUEM REDAKČNÍM.

VYCHÁZÍ KAŽDÝ MĚSÍC MIMO ČERVENEC A SRPEN. — REDAKCE A ADMINISTRACE V PRAZE-II, ŽITNÁ UL. Č. 4b. — PŘEDPLATNÉ ROČNĚ 40 Kč I S POŠTOVNÍ ZÁSILKOU. — JEDNOTLIVÉ ČÍSLO Kč 4.

ROČNÍK XIII.

V PRAZE, V ZÁŘÍ 1931.

ČÍSLO 7.

Dr. Jozef Kallay – padesiatnikom.

Najvýznačnejší príslušník nášho stavu na Slovensku Dr. Jozef Kallay dosiahol 50 rokov svojho plodného života, venovaného neúmernej práci ve prospěch celého nášho státu a menovite znovuvybudovaniu jeho slovenskej oblasti. — Narodný 12. augusta 1881 v Liptovskom Sv. Mikulášu, venoval sa štúdiu vied právnických na univerzite budapeštskej a po skončených štúdiách otvoril ve svojom rodnom mieste advokatsku kancelariu. Ako advokát venoval sa verejnému životu, stal sa členom Slovenskej národnej strany, ve hlave ktorej stal a zúčastnil sa všetkých národných snáh svojho národa. Pre vynikajúce svoje vlastnosti zvolen bol evanjelickým senioratom za námestníka inspektora a povolán bol za správcu Živnostenskej banky v Liptovskom Sv. Mikulášu, kde prejavil neobyčejný talent ve veciach finančných a narodohospodárskych. Po prevrate menován bol náš jubilant županom v Liptovskom Sv. Mikulášu, kde sa mu hned podarilo konsolidovať a zorganizovať správu, na to v novembri 1920 za ministerstva Dra. Mičuru menován bol ministrom s plnou mocí pre správu Slovenska, v ktoromto úrade ostal za následujúcej vlády Švehlovej, Černého a opäť Švehlovej až do 15. januara 1927, kedy ministerstvo to bolo zrušeno. Bol takto posledným ministrom s plnou mocí pre správu Slovenska. Ako takový zorganizoval a viedol vnútrnu správu Slovenska práve ve všetkých odboroch a ohromné dílo Kallayovo, ktoré v tomto úrade vykonal, značí stabilizačnú a konsolidačnú etapu ve správe Slovenska po stránke vecnej a osobnej. Jemu pripadlo vopred previesť a do života zaviesť župný zákon,

jemuž venoval celú svoju životnú zkušenosť, oddanosť a lásku a bol v tejto funkcii skutočne vzorom ideálneho byrokrata, ktorý nemal žiadnych politických ani osobných nepriateľov. S úspechom pracoval Dr. Kallay, aby presadil požiadavky slovenské,

ktoré postupne jeho pričinením boly uskutočnené. Jeho úsilii máme pričítať dosiahnutí 5% príspevok slovenskému priemyslu a živnostiam pri štátnych dodávkach, tiež snažil sa dosiahnuť elektrizáciu Slovenska, a staral sa o zlepšenie správy župnej a komunálnej, o sporiteľníctvo, zavedenie nového notárskeho poriadku a vobec o všetky kultúrne a socialne problémy. Pod jeho vedením prvý ráz zakotvila jednotnicia štátna československá myšlienka, rovnoprávnosť a rovnocennosť tak, že prestaly všetky boje medzi českým a slovenským živlom. Má preto Dr. Kallay večnú zásluhu o to, že československý pomer bol prakticky a správne vyriešen.

Ako minister vytvoril si kruh odborných spolupracovníkov, takže každá otázka prišla do ministerskej rady už odborne pripravena, bol ďalej prostredníkom vo všeliakych slovenských hospodárskych veciach a vlády. Po svojom vzdániu sa ministerského miesta

menován bol Dr. Kallay verejným notárom v Bratislave, ktorému venoval sa s celou silou jemu vlastnou.

Stáv notársky uvítal nového svojho príslušníka, ktorý menován bol vládou predsedom správneho výboru Notárskej komory v Bratislave, s najvetšou radosťou, pomeväč videl a vidi v ňom jedného z najlepších svojich pribojníkov za dosiahnutie svojho účelu, menovite aby notár stal sa výhradným a jediným osvedčovacím a li-

stinným medzitkom a preto sveril mu ihned vyznamné funkce stavovské a sice miestopredsednictvo ve Spolku notárov československých.

Prajeme našmu jubilantu do novej padesiatky veľa zdravia, lebo sme presvedčeni, že za jeho pomoci podari sa nám dosiahnuť lepšieho budúca celému stavu notárskému.

Mnogaja ljeta!

Miloslav Daňek:

O dosahu pôsobnosti § 154 obč. zák.

Jako protiváhu povinností, k nimž podle práva občanského jsou zavázáni rodiče v poměru ke svým dětem po stránce majetkoprávní, ustanovil občanský zákoník zcela spravedlivě ve 2. větě § 154 o. z. subsidiární alimentální povinnost dětí vůči jejich rodičům..

Jelikož uvedený paragraf jedná o nároku o bou rodičů (nikoliv jen otcově), měl být správně systematicky zařazen mezi předpisy o společných právech a povinnostech rodičů, nejlépe přímo za § 143 o. z. Jeho umístění na konci předpisů o moci otcovské však nemůže, vzhledem k jeho jasnému znění, vzbuzovati pochybnosti při aplikaci.

§ 154 o. z. zní: »Náklad vynaložený rodiči na výchovu dětí nedává rodičům žádného nároku na jmění, jehož děti později nabudou. Upadnou-li do nouze, jsou děti povinny je slušně vyživovati.«

K první větě cit. paragrafu není třeba pro její samozřejmost zvláštního výkladu (což také není účelem tohoto pojednání). Tak tomu však již není, přihlídneme-li k jeho 2. větě. Tu bude zapotřebí určit: jednak rozsah a způsob povinnosti dětí, stejně jako meze, v nichž se připouští nárok rodičů; jednak dosah tohoto ustanovení vzhledem k tomu, jde-li o poměr mezi rodiči a dětmi manželskými či nemanželskými, a konečně přihlídnouti k tomu, vztahuje-li se ustanovení 2. věty cit. paragr. i na poměr mezi osvojitelem a osvojencem, resp. jak je tento poměr vzhledem k dané otázce vyřešen.

Proto pokud se bude nadále v této studii mluvit o § 154 o. z., dlužno mít na zřeteli, že se tím rozumí vlastně jeho 2. věta.

I.

Rodiče a děti manželské.

Rodiči a dětmi manželskými dlužno rozumět při řešení otázky alimentální podle § 154 o. z. nejen rodiče a děti v užším slova smyslu, nýbrž vůbec všechny ascendenty i descendenty bez rozdílu stupně, tedy rodiče a děti v širším smyslu podle vykládacího pravidla § 42 o. z.¹⁾ Sporná je ovšem otázka, kdo bude zavázán k poskytování alimentace, má-li osoba »nuzná« vedle descendentů ještě i ascendenty. Podle názoru Andersova předchází tu alimentální povinnost ascendentů před závazkem descendentů, jež by pak tedy bylo nutno pokládati vůči závazku ascendentů za subsidiární. Zdá se však správnějším přiklonit se k opačnému názoru

¹⁾ Tak i na př. Anders: Grundriss des Familienrechtes (1899), str. 49 in fine; Stubenrauch Commentar I. (1902), str. 231, poz. 4; Ehrenzweig, System II. (1907), str. 518.

Ehrenzweigovu²⁾ (má-li osoba »nuzná« jak děti tak rodiče, jsou v první řadě zavázáni k alimentaci descendentů), neboť nebylo by jistě spravedlivé takovéto rozšiřování alimentální povinnosti rodičů, jež by mohlo zejména lehce způsobiti značné oslabení vlastního významu § 154 o. z.

Nárok rodičů sám o sobě pak je vůbec jen nárokem subsidiárním, neboť se jim přiznává, jak výslovně v zákoně stanoveno, pouze tehdy, upadnou-li do nouze.³⁾ Pojem nouze je však relativní. Rodiče nejsou v nouzi jen tehdy, nemají-li vůbec žádných prostředků k živobytí, nýbrž i tehdy, mohou-li se sice sami živiti, ale ne tak, jak to odpovídá jejich společenskému (sociálnímu) postavení a dosavadnímu způsobu života.

Vzhledem k tomu, co právě bylo řečeno o pojmu nouze a vzhledem k výslovnému znění zákona (... je slušně vyživovati), přísluší tedy osobě »nuzné« nárok na slušnou výživu. Pojem slušná výživa (srov. sb. 5865, 7635) se rozumí placení (resp. poskytování in natura) všeho, čeho je zapotřebí ke slušnému vedení života (výživa, šacení, bydlení, ostatní potřeby stavu »nuzného« přiměřené, i ošetření a léčení v nemoci a v stáří).

Tak jako vůbec v právu rodinném, i v tomto případě § 154 o. z. jest především na stranách, aby se dobrovolně dohodly. (Podle názoru prof. Krčmáře⁴⁾, o přenechání o GUV. N. Ř. 6420, se přijímá, že narovnání o výživě se stalo rebus sic stantibus). Teprve tehdy, když by pokus o dohodu nevedl k cíli, může osoba opírající svůj nárok o § 154 o. z. přivést jej k platnosti jeho vznesením na pořad práva.

V takovém případě tedy připadne soudci, aby, uváživ všechny závažné okolnosti konkrétního případu, rozhodl, zdali žalobci nárok na výživu přísluší a v jaké míře. Rozsah slušné výživy je závislý především na potřebě oprávněného, tedy na stupni jeho nouze, což však není jedinou podmínkou; nýbrž soudce musí přihlížeti také k tomu, zda osoba zavázaná je schopna podle svých majetkových a výtěžkových poměrů rodičům přispěti. Zejména jsou děti zavázány k výživě rodičů podle poměrů své mohoucnosti jen do té míry, pokud by následkem splnění své povinnosti neupadly samy do nouze. Rodiče mají sice nárok na slušnou výživu (t. j. odpovídající jejich dosavadnímu způsobu života a sociálnímu postavení jich samých i jejich dětí; analogie § 673 o. z.), ale nejsou-li děti schopny splniti svoji povinnost v tomto rozsahu bez nebezpečí vlastní nouze, musí se rodiče spokojiti jen s výživou nutnou.

Alimentace ve smyslu § 154 o. z. přisuzuje se osobě oprávněně in natura (t. j. skutečným poskytováním všeho, čeho je třeba ke slušnému vedení života) jen zcela výjimečně, je-li to podle poměrů možné a účelné, což sluší uvážiti soudci. Zpravidla však bude slušná výživa (v rozsahu shora uvedeném) vyměřena soudem v penězích a vyplácena ve formě renty, jejíž lhůty (ročně, měsíčně, týdně) určí soud uváživ okolnosti. Takto vyměřená renta však může být zvýšena nebo snížena, na-

²⁾ Srov. Anders, Grundriss, str. 49 in fine; Ehrenzweig, System II., str. 519.

³⁾ K pojmu nouze srov. Zima: Darstellung des Rechtsverhältnisses zwischen ehelichen Eltern und Kindern (1830), str. 72; Winiwarter: Personen-Recht (1838), str. 380; Stubenrauch: Commentar I., str. 231; Ehrenzweig, System II., str. 518; dále s b. V á ž n ý : č. 875, 4705, 7635.

⁴⁾ Krčmář: Právo rodinné (1930), str. 73 in fine.